

Materiały faktograficzne

Łukasz Funka

Waloryzacja potencjału turystyczno-kulturowego Grodziska Wielkopolskiego i powiatu grodziskiego

1. Ankieta waloryzacyjna

Kategoria I: Potencjalne cele turystyki kulturowej

I.A: Zabytki:

I.A. a) Obiekty sakralne:

Historyczny zespół sakralny dużej wielkości Z (pierwsze dwa)

Kościół farny pw św Jadwigi w Grodzisku Wielkopolskim (6)

Mniejszy lub częściowo zachowany historyczny zespół sakralny (pierwsze dwa)

Kościół i Klasztor Franciszkanów w Woźnikach (3)

Kościół pw św. Jadwigi w Wilkowie Polskim (3)

Inna historyczna stale dostępna świątynia innych wyznań i religii

Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa w Rakoniewicach – zbór protestancki z XVIII wieku (4)

Inna świątynia innych wyznań i religii Z

Kościół poewangelicki pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Grodzisku Wielkopolskim (2)

Inny obiekt sakralny o znacznych walorach architektonicznych (pierwsze trzy)

Kościół (drewniany) św Michała w Jabłonnej (4)

Zielęcín – kościół drewniany(4)

Kościół pw św Ducha w Grodzisku Wielkopolskim (4)

I.A. b) Zamki i pałace:

Zamek lub pałac stylizowany D (za pierwsze dwa*)

Pałac Działyńskich i Czartoryskich w Granowie (2)

Pałac w Kotowie (2)

Dwór lub inna rezydencja, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy) (6)

Dwór Łubieńskich w Grodzisku Wielkopolskim (dziś Muzealna Izba Tradycji Ziemi Grodziskiej) – siedziba dowództwa frontu zachodniego powstania wielkopolskiego (6)

Ruina historycznego zamku/grodu/palacu D (za pierwsze trzy*)**

Drużyń – wczesnopiastowski gród i kasztelania (2)

Łęki Wielkie – resztki grodziska (0)

Kamieniec – resztki grodziska (0)

I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne:

Historyczny zespół urbanistyczny z rynkiem, zachowany we fragmentach (pierwsze 2)

Grodzisk Wielkopolski – zespół średniowieczno-renesansowy z dwoma rynkami (3)

Rostarzewo – układ lokacyjny z 1752 roku, z ratuszem i zabudową (3)

Budynek o znacznych walorach architektonicznych ZD (pierwsze trzy)**

Ratusz w Rostarzewie (4)

Ratusz w Grodzisku Wielkopolskim, (4)

Neogotycki budynek starostwa i neobarokowy budynek sądu w Grodzisku Wielkopolskim (4)

Budynek o znacznych walorach architektonicznych Z (pierwsze trzy**)**

Eklektyczna kamienica na ul Wawrzyniaka w Grodzisku Wielkopolskim (0)

Secesyjny dom w stylu dworku na ul Kolejowej w Grodzisku Wielkopolskim (0)

Częściowo zniszczone lub niedostępne obiekty związane z innymi grupami etnicznymi (pierwsze dwa)

Cmentarz luterański i budownictwo ołęderskie we wsi Albertowsko (1)

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu krajowym ZD (pierwsze dwa*)

Grodziska Kolej Drezynowa – unikat (7)

Historyczna funkcjonująca stale linia kolejowa lub żegluga (tylko za przystanek początkowy lub końcowy danej linii)

Linia wąskotorowa Wielichowo- Stare Bojanowo (6)

Historyczna funkcjonująca sezonowo lub nieregularnie linia kolejowa lub żegluga (lub przystanki pośrednie linii stałej) (za pierwszy przystanek)**

Przystanek linii kolejowej Wolsztyn – Poznań, obsługiwanej przez parowozy (4)

I.A. d) Obiekty militarne:

brak

Dodatkowe punkty za obiekty dziedzictwa kulturowego:

brak

Dodatkowe punkty za wszystkie miejsca lub obiekty wpisanych powyżej klas:

Za stałych przewodników miejskich oprowadzających po obiektach lub przewodników obiektowych w j. polskim (za pierwsze pięć)

Muzealna Izba Tradycji Ziemi Grodziskiej w Grodzisku Wielkopolskim (2)

I.B. Miejsca historyczne lub znaczące:

I.B. a) Budowle historyczne i monumenty:

Monumenty (pomniki) o znaczeniu regionalnym (do trzech)

Barokowa figura Maryi na kolumnie – Grodzisk Wielkopolski (2)

Pomniki lub obiekty małej architektury o znaczeniu lokalnym (do trzech**)**

Studnia św Bernarda, rynek w Grodzisku Wielkopolskim (1)

Pomnik kosynierów z 1848 roku – Grodzisk Wielkopolski (1)

Pomnik poświęcony Janowi Skrzypczakowi, ul 3 maja, Grodzisk Wielkopolski (0)

Miejsca historyczne o znaczeniu międzynarodowym (do trzech)

Cmentarzysko kurhanowe Łęki Małe (8)

Miejsca historyczne o znaczeniu krajowym (do trzech)

Wieś Drzymałowo, d. Podgradowice – miejsce protestu Michała Drzymały (4)

Miejsca związane z biografią osób o międzynarodowym znaczeniu (pierwsze trzy)
Rakoniewice – miejsce pierwszej praktyki lekarskiej naukowca i noblisty R. Kocha, (3)

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu (do trzech) ZD

Wieś Drzymałowo, rodzinna miejscowość Michała Drzymały (2)

Rostarzewo – rodzinne miasto Krzysztofa Żegockiego, „pierwszego polskiego partyzanta”, bohatera okresu Potopu szwedzkiego, starosty, wojewody, biskupa (2)

Miejsca związane z biografią osób o regionalnym znaczeniu (pierwsze dwa)

Śniaty – miejsce urodzenia Franciszka Ratajczaka, pierwszej udokumentowanej ofiary Powstania Wielkopolskiego 1918/19 (1)

Miejsca związane z biografią osób innej narodowości, ważnych w skali krajowej dla tych narodowości (za pierwsze dwa)

Grodzisk Wielkopolski –miejsce życia rabina Elijahu Guttmachera, cadyka, uznanego komentatora Tory (2)

I.B. b) Cmentarze historyczne

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali regionu (do trzech)

Grób podpułkownika Józefa Skrzydlewskiego i mogiła powstańców wielkopolskich – Grodzisk Wielkopolski (1)

Inny cmentarz zabytkowy z ciekawymi obiektami sztuki sepulkralnej* (do dwóch) ZD**

Cmentarz w Grodzisku Wielkopolskim (1)

I.B. c) Budowle współczesne

brak

I.C) Pojedyncze dzieła sztuki:

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu regionalnym (do trzech*) (3)

Barokowa rzeźba żołnierza rzymskiego w parku w Grodzisk Wielkopolski (3)

Obraz Matki Bożej Różańcowej pędzla Bartłomieja Strobla – kościół farny w Grodzisku Wielkopolskim (3)

I.D. Muzea i wystawy (w tym skanseny, galerie, muzea techniki)

Muzea o znaczeniu regionalnym (do trzech)

Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa w Rakoniewicach (5)

Muzea o znaczeniu lokalnym (do trzech*)**

Muzealna Izba Tradycji Ziemi Grodziskiej w Grodzisku Wielkopolskim (2)

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu regionalnym* (w sumie za pierwsze trzy)

Muzealna Izba Tradycji Ziemi Grodziskiej w Grodzisku Wielkopolskim : „Kompania obrony Narodowej Grodzisk”, „Towarzystwo czytelników ludowych w Grodzisku”, Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa: „Samochody strażackie w miniaturze” (2)

Lokalne izby pamięci, ogólnodostępne prywatne kolekcje pamiątek (do trzech**)**

Izba Historii Śniaty (1)

Przy wszystkich uwzględnionych powyżej muzeach i ekspozycjach dodatkowe punkty za:

Ekspozycje i prezentacje multimedialne (do dwóch)

Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa:

Pracownia Przyrodnicza (2)

Strażacy na ratunek przyrodzie (2)

Wersje obcojęzyczne ekspozycji i prezentacji multimedialnych (do dwóch)

Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa (EN, DE) (2)

Przewodnicy obiektowi stali

Muzealna Izba Tradycji Ziemi Grodziskiej w Grodzisku Wielkopolskim (2)

Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa w Rakoniewicach (2)

Przewodnicy obcojęzyczni obiektowi stali za każdy język do trzech (1)

Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa (EN, DE) (2)

Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego muzeum (pierwsze 2)

Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa:

Strażacy na ratunek przyrodzie (2)

Prezentacje działania samochodów pożarniczych (2)

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania muzeum (za pierwsze 2)

Muzealna Izba Tradycji Ziemi Grodziskiej w Grodzisku Wielkopolskim – Muzealna grupa historyczna Grodzisk- rekonstrukcja: Powstanie Wielkopolskie/II wojna światowa(1)

Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa – wyjazd samochodu strażackiego, pokaz gaszenia sikawką (1)

Własny materiał informacyjny, wydany nie dawniej niż przed 5 laty

Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa (2010) (1)

Muzealna Izba Tradycji Ziemi Grodziskiej w Grodzisku Wielkopolskim (0)

Przy muzeach regionalnych i lokalnych punkty dodatkowe za: stałe godziny otwarcia

Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa w Rakoniewicach (1)

pn-pt 8-15, sob-ndz 9-13

Muzealna Izba Tradycji Ziemi Grodziskiej w Grodzisku Wielkopolskim (1)

wt-pt 8 – 15, sobota 11-14

Za każdą wystawę tematyczną stałą powyżej czterech (do dwóch w sumie)

Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa w Rakoniewicach (2)

Własny materiał informacyjny, opracowania mniejsze (broszury, foldery)

Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa (1)

Muzealna Izba Tradycji Ziemi Grodziskiej w Grodzisku Wielkopolskim (1)

I.E. Eventy kulturowe: 15

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu o znaczeniu krajowym (do dwóch)

Międzynarodowy plener malarsko-rzeźbiarski w Grodzisku Wielkopolskim (6)

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu regionalnym (do trzech)

Święto Pieczarki w Wielichowie (4)

Regularne działanie na terenie regionu grup inscenizacji historycznej (za pierwsze dwie)
Muzealna grupa historyczna Grodzisk (5)

I.F. Funkcjonujące zakłady przemysłowe:

brak

I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:

Ogród przy rezydencji, park kultywowany (za pierwsze dwa obiekty)

Rakoniewice – park krajobrazowy przy pałacu (2)

Granowo – ogród przy pałacu (2)

Park miejski duży kultywowany (pow. od 4 ha) z obiektami sztuki (za pierwsze dwa)

Park w Grodzisku Wielkopolskim (2)

I.H. Szlaki kulturowe:

Przebiegające przez region materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu regionalnym (za pierwsze dwa)

Szlak Techniki (Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa) (3)

Materialne lub realne szlaki turystyczne w regionie (własne) (za pierwsze trzy)

Rowerowy Grodziski szlak Pielgrzymia (3)

Wirtualne szlaki turystyczne, przebiegające przez teren regionu (za pierwsze trzy)

Szlak grodziskich kościółków drewnianych (2)

Kategoria II: Elementy obsługi turystycznej:

II.A. Informacja turystyczna:

Przewodnicy miejscy lub terenowi na zamówienie

Muzeum Ziemi Grodziskiej w Grodzisku Wielkopolskim, obsługują miasto (3)

II.B. Infrastruktura turystyczna:

Hotele 5,4,3,2,1-gwiazdkowe, hostele, schroniska, kwatery zorganizowane – (za pierwsze dwa obiekty każdej kategorii)

*Groclin **** ul. Sportowa 2, Grodzisk Wielkopolski (2)*

*BEHAPOWIEC*** ul. Nowa 27, Grodzisk Wielkopolski (2)*

Motel XXI wieku ul. Poznańska 38b, Grodzisk Wielkopolski (2)

Motel – restauracja Leśna ul. Nowotomska 141, Grodzisk Wielkopolski (2)

Inne:

Gościniec u Michała, Drzymałowo (2)

Zacisze, Czarna Wieś 20, Grodzisk Wielkopolski (agroturystyka) (2)

Restauracje z autentyczną krajową kuchnią tradycyjną (za pierwszy inny obiekt)

„U Michała”, Drzymałowo (2)

Inne restauracje (za pierwszy obiekt)

Restauracja "Pepino" ul. Ks. Wawrzyniaka 19, Grodzisk Wielkopolski (1)

Bistra, bary (za pierwszy obiekt)

Kachlicki Jan Kawiarnia – Cukiernia Przemysłowa 18 Grodzisk Wielkopolski (1)

II.C. Infrastruktura komunikacyjna:

Lotnisko z połączeniami międzynarodowymi w odległości mniej niż 50 km od centrum regionu (1 godzina na dotarcie)

Lotnisko Ławica Poznań, 43 km. (4)

Inny* dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy)

PKP Grodzisk Wielkopolski (2)

Dworzec autobusowy na miejscu (za pierwszy)

PKS Grodzisk Wielkopolski (2)

Droga ekspresowa lub droga główna krajowa w odległości mniej niż 10 km (za pierwsze dwie)

Droga Krajowa 32: Gubin – Stęszew (2)

Całodobowa oferta taxi na miejscu

"AM" Firma Andrzej Maik Grodzisk Wielkopolski (1)

II.D. Promocja turystyczna:

Samodzielny udział regionu lub wchodzących w jego skład miejscowości, gmin lub obiektów w światowych prestiżowych targach turystycznych (za każde stoisko w roku do trzech)

Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa – ITB Berlin (2010), (3)

Samodzielny udział regionu lub innych podmiotów (jak wyżej) w krajowych targach turystycznych* (za każde stoisko do trzech)

Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa – MTT Wrocław(2010), (2)

Kategoria III: Pozostała oferta czasu wolnego:

III.A. Instytucje Kultury

brak

III.B. Atrakcje krajobrazowe:

Jeziora (zdatne do kąpieli, dostępne) ze szlakami pieszymi/rowerowymi (pierwszy akwen) (2)

Jezioro Kuźnickie (I klasa)- Kuźnica Zbąska (2)

Pomniki przyrody (za pierwsze dwa)

Dąb szypułkowy przy farze w Grodzisku Wielkopolskim (1)

Buki w Kuźnicy Zbąskiej (1)

III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna:

Baseny otwarte ogólnodostępne – (za pierwszy obiekt przy braku basenu krytego)

Ośrodek Sportu i Rekreacji - Grodzisk Wielkopolski, ul Zbąszyńska (1)

Stała oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę)

PROVIDENCE Szkoła Języków Obcych, Grodzisk Wielkopolski (2)

Stale centra sportowe z ofertą ogólnodostępną (za pierwszy obiekt)

Ośrodek Sportu i Rekreacji - Grodzisk Wielkopolski, ul Zbąszyńska,

Grodziska Hala Sportowa, (2)

Stadiony sportowe (za pierwszy obiekt)

Stadion sportowy Groclin Dyskobolia w Grodzisku Wielkopolskim (1)

Szkoły i szkolenia sportowe ogólnodostępne (jeździeckie, lotnicze, inne) (pierwsze dwa)

Jablonna (Błońsko) - Ośrodek Jeździecki - Zagroda Pod Lipami (1)

Lodowiska sezonowe* (za pierwszy obiekt)

Lodowisko sezonowe w Grodzisku Wielkopolskim (przy SP nr 1) (1)

Kategoria IV: Inne czynniki wspierające turystykę kulturową:

IV. A. Instytucje w regionie:

brak

IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej w regionie:

brak

IV.C. Oferta turystyki biznesowej w regionie:

Obecność krajowych central wielkich firm w regionie (za pierwsze trzy)

Inter Groclin Auto SA (3)

IV.D. Oferta shoppingu w regionie:

Deptak handlowy (za pierwszy)

Grodzisk Wielkopolski (2)

IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów:

Istnienie zagranicznych związków partnerskich regionu lub jego miejscowości (pierwsze cztery)

Grodzisk Wielkopolski:

1) Betton (Francja) (1)

2) Delligsen (Niemcy) (1)

3) Merksplas (Belgia) (1)

4) Dolyna (Ukraina) (1)

Suma punktów

Kategoria I : 163 punktów

Kategoria II : 35 punktów

Kategoria III : 12 punktów

Kategoria IV : 9 punktów

Łączna suma za wszystkie kategorie: 219 punktów

2. Ocena powiatu grodziskiego z punktu widzenia turystyki kulturowej

Przeprowadzona waloryzacja potencjału turystyczno-kulturowego Grodziska Wielkopolskiego i powiatu grodziskiego wykazała istnienie średniego potencjału w tym zakresie (163 punktów w kategorii I). Jest to wynik dobry, porównywalny z sąsiadującymi powiatami o podobnej wielkości i liczbie mieszkańców. Należy przy tym zauważyć, iż cenne

obiekty są rozrzucone po całym terytorium powiatu, z największą koncentracją w Grodzisku Wielkopolskim i Rakoniewicach. Te właśnie miejscowości będą zapewne najczęściej celem turysty kulturowego. Jednakże także poza nimi znajdzie on unikatowe obiekty i zabytki, takie jak zespół kurhanów w Łękach Małych, czy cenny gotycki kościół w Wilkowie Polskim.

Oprócz zabytków w regionie funkcjonują ciekawe muzea, istnieje dobra infrastruktura sportowa, a także uznane za atrakcyjny akwen i zagospodarowane turystycznie jezioro. Gorzej wypada oferta ściśle kulturalna, w szczególności znikoma jest liczba eventów kulturalnych, w mieście powiatowym jedyną instytucją ogniskującą aktywność kulturalną poza muzeum jest dom kultury.

Największym problemem - obniżającym radykalnie atrakcyjność znacznej części obiektów z punktu widzenia turysty kulturowego - jest dostępność obiektów, w tym przypadku właśnie ich faktyczna niedostępność. Poprawa w tym względzie nie wymagałaby poniesienia znacznie większych kosztów: na chwilę obecną w większości przypadków wystarczyłoby umieszczenie przy wejściu do takich zabytków kontaktu do osoby, która mogłaby je otworzyć na życzenie zwiedzających.

Ilość szlaków kulturowych przebiegających przez mikroregion jest znikoma, funkcjonuje także tylko parę lokalnych szlaków i tras tematycznych o charakterze wirtualnym, wyznaczonych na jego terenie. Jednak podczas badania stwierdzono, że w trakcie tworzenia są nowe szlaki i trasy turystyczne w regionie, zatem ich ocena może się w niedługim czasie zmienić na korzyść poszczególnych gmin i powiatu. Z dokumentacji wynika, że będą to szlaki realne. Niewielkim wysiłkiem organizacyjnym i finansowym można by podnieść ich status do rangi szlaków materialnych i tym samym zwiększyć ich atrakcyjność. W mieście i powiecie brakuje też informacji turystycznej, co tylko w niewielkim stopniu rekompensują 2 info-kioski na rynku w Grodzisku Wielkopolskim.

Ocena infrastruktury turystycznej mikroregionu wypada różnie w odniesieniu do poszczególnych zakresów badania. I tak: komunikacyjnie miasto powiatowe i najważniejsze atrakcje są położone korzystnie i dysponują dobrymi połączeniami drogowymi, w tym drogą krajową, (i dodatkowo niepunktowaną w kwestionariuszu autostradą A2, przebiegającą ok. 25km od miasta powiatowego, a zatem minimalnie poza przyjętymi kryteriami), lotniskiem międzynarodowym w pobliżu i z linią kolejową o ponadregionalnym znaczeniu. Natomiast zaplecze kulinarno-gastronomiczne musi zostać ocenione znacznie niżej. W miejscu naturalnej koncentracji popytu turystycznego - na grodziskim rynku nie ma ani jednej restauracji, a w pobliżu znajduje się tylko jedna. O ile istniejąca oferta gastronomiczna zaspokoi potrzeby mniej wymagających klientów, to brak obiektów wyższych kategorii, jak również takich dysponujących daniami kuchni regionalnej.

W Grodzisku funkcjonuje zarówno hotel 4* jak i 3*, zarówno w samym mieście, jak i w powiecie są także miejsca noclegowe w agroturystyce, motelach i obiektach podobnej klasy. W całym powiecie brakuje natomiast ekonomicznych hoteli jedno- i dwugwiazdkowych, jak też schroniska turystycznego lub hostelu.

W powiecie, a zwłaszcza w samym Grodzisku Wielkopolskim, widoczne jest w ostatnich latach podejmowanie licznych pozytywnych działań proturystycznych, jednak nadal na rozwiązanie oczekuje kilka kwestii kluczowych dla rozwoju tej dziedziny lokalnej oferty usługowej. Wśród nich na miejscu pierwszym powinno znaleźć się zapewnienie faktycznej dostępności obiektów zabytkowych. Najcenniejsze kościoły można oglądać albo przez kraty, albo - w skrajnych przypadkach - zza płotu działek, na których się znajdują. Bez ponoszenia znacznych nakładów możliwe byłoby także stworzenie - choćby w oparciu o personel miejscowego muzeum - systemu koordynacji szlaków i tras turystycznych oraz informacji turystycznej, co ułatwiłoby turystom korzystanie z oferty i zapewne po niedługim czasie przyciągnęło ich w większej liczbie. Zauważalny jest także brak przedsięwzięć w zakresie promocji mikroregionu na szerszą skalę. Jednak takie działania wymagają nie tylko dłuższej perspektywy czasowej i rozsądnego planowania, ale zwłaszcza wcześniejszego skutecznego

udostępnienia najcenniejszych obiektów, które można by później zaoferować do zwiedzania turystom kulturowym. Rozwiązanie pozostałych wskazanych problemów, wiążących się z ofertą turystyczno-kulturową (jak braki w infrastrukturze – z jednej strony brak regionalnej restauracji czy tańszej oferty hotelowej, z drugiej - ograniczone możliwości dojazdu koleją) wymagałoby różnego typu działań ze strony zarówno powiatu jak i tworzących go gmin. Na przykład w pierwszej kwestii konieczne byłoby aktywne poszukiwanie inwestorów i stwarzanie im ułatwień lub wspieranie ich w uzyskiwaniu subwencji. W drugiej – konieczna jest intensyfikacja starań o zwiększenie częstotliwości ruchu pociągów na linii Poznań-Wolsztyn- Zielona Góra, podejmowanych w udziale władz regionu wielkopolskiego. Jednak niezależnie od ich kosztów i związanej z tym ograniczonej perspektywy realizacji w krótkim czasie także te działania nie powinny być odsuwane na czas nieokreślony, bowiem bez odpowiedniego zaplecza trudno byłoby zatrzymać turystę kulturowego w regionie, a jedynie ten efekt przynosi wymierne korzyści dla wszystkich.

3. Grodzisk Wielkopolski i powiat grodziski jako destynacja turystyki kulturowej

Przeprowadzona analiza wykazała dla miasta Grodzisk Wielkopolski i powiatu grodziskiego istnienie znaczącego potencjału walorów turystycznych trzech wiodących oraz dwóch aktualnie drugorzędnych form turystyki kulturowej. Do pierwszej grupy zaliczają się turystyka religijna (obiektów sakralnych), tematyczna oraz industrialna. W drugiej grupie należy wymienić zasoby turystyki etnicznej i archeologicznej. Przy podjęciu starań w dziedzinie organizacji produktów turystycznych oraz odpowiednio dobrej promocji można spodziewać się zwiększenia ruchu odwiedzających, ukierunkowanego na atrakcje tych form turystyki.

Turystyka religijna (obiektów sakralnych)

Na obszarze powiatu znajduje się bardzo duża liczba katolickich obiektów sakralnych o dużej wartości zabytkowej. Obok nich zlokalizowana jest tu spora liczba dawnych świątyń innych wyznań, m. in. w Grodzisku i Rakoniewicach. Najliczniej reprezentowane są zabytki barokowe i pochodzące z wieku XIX, przy czym znacząca część kościołów to obiekty drewniane. Co ważne, prawie wszystkie one zachowały swoje oryginalne wyposażenie. Najcenniejszą świątynią mikroregionu jest na pewno kościół farny pw. św. Jadwigi w Grodzisku Wielkopolskim - jedna z najwcześniej wzniesionych budowli barokowych w Polsce, oraz gotycki, nie przebudowywany w późniejszych epokach kościół w Wilkowie. Obok nich w samym Grodzisku Wielkopolskim znajdują się trzy inne zabytkowe obiekty sakralne, z których każdy pełni inną funkcję – zespół poklasztorny, drewniany kościół przyszpitalny i dawny parafialny kościół ewangelicki. Bardziej zdecydowana i konkretnie ukierunkowana promocja aktualnie wirtualnego szlaku kościółków drewnianych mogłaby pomóc podnieść atrakcyjność tej formy turystyki kulturowej. Jednak najpilniejsze wydaje się zapewnienie pełnej faktycznej dostępności tych obiektów, a w przypadku wielu w nich - także wykonanie koniecznych prac konserwatorskich.

Turystyka tematyczna (z uwzględnieniem obiektów muzealnych)

W powiecie można wyróżnić kilka różnych grup obiektów interesujących ze względu na konkretne sfery zainteresowań turystów. Byłyby to odpowiednio: obiekty archeologiczne z kluczowymi kurhanami z Łęk Małych, zabytki powiązane z burzliwym na tej ziemi wiekiem XIX, jak też zabytki z okresu świetności miasta (XVI- i I połowy XVII w.). Dodatkowo dwa muzea w mikroregionie zdecydowanie podnoszą jego atrakcyjność. Co warto zanotować już

w tym miejscu jedno z nich - Muzeum Pożarnictwa - musi być także uwzględniane jako potencjalny obiekt turystyki industrialnej.

Grodzisk Wielkopolski odegrał widoczną rolę w dziejach regionu wielkopolskiego w wieku XIX i na początku XX. Można je tutaj odkrywać na trojaki sposób: najpierw przez zwiedzanie zachowanych zabytków, po drugie idąc śladem wydarzeń z okresu powstań i ich uczestników, wreszcie - zwiedzając budynki z tego okresu. Zaledwie kilka kilometrów od miasta znajduje się także znane chyba każdemu absolwentowi polskiej szkoły miejsce postoju wozu Michała Drzymały. Grodzisk Wielkopolski odegrał także ważną rolę w Powstaniu Wielkopolskim 1918-1919, stanowił bowiem centrum całego frontu zachodniego. Nie sposób wymienić wszystkie miejsca związane z tym okresem, niemniej znaczna liczba pomników powstańczych, miejsc potyczek z lat 1848 i 1919, była siedzibą dowództwa frontu zachodniego w grodziskim muzeum, jak też całe zespoły dobrze zachowanych budynków pochodzących z tego okresu pozwalają na utworzenie szeregu ciekawych tras zwiedzania.

Burzliwe dzieje Grodziska, jak też okolicznych miejscowości w okresie największej świetności miasta są nierozdzielnie związane z wydarzeniami Reformacji i Kонтreformacji – tematyczne zwiedzanie miasta i bliższej okolicy musi więc w znacznym stopniu uwzględniać obiekty sakralne, takie jak zespół w Woźnikach, grodziski kościół farny czy też sam układ architektoniczny miasta powiatowego.

W dziedzinie turystyki tematycznej największą bolączką jest brak centrum informacji turystycznej, która mogłaby koordynować istniejące i powstające szlaki, jak również zapewnić turystom gotowe pakiety usług.

Turystyka industrialna

Obok własnych cennych obiektów, dodatkowym impulsem dla turystyki industrialnej w powiecie może stać się jego geograficzne położenie. Bardzo niedaleko granic powiatu znajduje się z jednej strony Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie, przez jego teren przebiega ostatnia w Europie obsługiwana przez parowozy linia kolejowa z Poznania do Wolsztyna. Mimo istnienia zarówno linii wąskotorowej jak i Kolei Drezynowej, potencjał ten jest wykorzystywany zaledwie w części. Niedawna jeszcze przeszłość Grodziska Wielkopolskiego jako centrum produkcji znanego i cenionego piwa, jest co prawda upamiętniona w lokalnym muzeum, ale nie przekłada się niestety na jakiegokolwiek atrakcje turystyczne. Jest to to na pewno dziedzina, w której można jeszcze wiele osiągnąć, zwłaszcza gdyby wysiłki te zostały skoordynowane, a turystom zaproponowano by pakiet tematyczny o profilu industrialnym. Z techniką, tym razem pożarniczą związane jest Muzeum Pożarnictwa w Rakoniewicach, dysponujące bardzo cennymi zbiorami obiektów techniki.

Turystyka etniczna

Potencjał w tej dziedzinie jest mniejszy, głównie ze względu na zniszczenia dokonane w trakcie i tuż po II wojnie światowej. Nie istnieją już w Grodzisku cenne cmentarze żydowski i luterński. Tym niemniej w okolicy Grodziska istnieje wiele budowli powiązanych z innymi grupami etnicznymi, w tym z osadnictwem ołęderskim. Dodatkowo - co wspomniano już wyżej - liczne są też dawne świątynie protestanckie, zachowane najczęściej w dobrym stanie. Przy właściwym jego wykorzystaniu, ten potencjał mógłby stać się argumentem przyciągającym tu pewną grupę turystów kulturowych. Szczególnie wiele korzyści mógłby przynieść szlak rowerowo-pieszy, eksponujący to dziedzictwo.

Turystyka archeologiczna

W powiecie znajduje się wiele pozostałości z czasów najdawniejszych, jak też reliktyw grodzisk przed- i wczesnopiastowskich. Szczególnie cenne są kurhany w Lękach Małych,

stanowiące unikat na skalę światową¹. Z punktu widzenia turystyki archeologicznej w Polsce to miejsce posiada bardzo znaczny potencjał, w miarę wzrostu zainteresowania tą formą turystyki kulturowej, mającą jak dotychczas w Polsce charakter niszowy, można się spodziewać większego ruchu turystów. Wydaje się że znaczenie tych obiektów już teraz predestynuje je do utworzenia przynajmniej wirtualnej trasy turystycznej.

¹ Jest to jedno z najcenniejszych stanowisk z epoki brązu w Europie, wymieniane w publikacjach obcojęzycznych w grupie czterech najcenniejszych stanowisk kultury unietyckiej.